

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 12 listopada 2019 r.

BADK.DPK.133.71.2019 JB

P9-41/19	Data wpływu petycji 13 września 2019 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 8 listopada 2019 r.

DOKUMENTY OSOBISTE

TEMAT

**PASZPORTY – ULGA W OPLACIE DLA DOKTORANTÓW,
DOWODY OSOBISTE – WYDANIE DOKUMENTU MAŁOLETNIEMU**

WNOSZĄCY PETYCJE: petycja indywidualna

Renata Sutor.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany ustawy z dnia 13 lipca 2006 r. o dokumentach paszportowych, w celu wprowadzenia 50% ulgi w opłacie za wydanie paszportu dla studentów studiów doktoranckich oraz zmiany ustawy z dnia 6 sierpnia 2010 r. o dowodach osobistych, w celu wprowadzenia zasady wydawania dowodu osobistego małoletniemu w przypadku, gdy rodzice jego są w rozłączeniu.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Autorka petycji postuluje zmianę opłat za wydanie paszportu dla studentów studiów doktoranckich w postaci 50% ulgi w jej uiszczeniu. Zauważa, że taką ulgę posiadają już studenci studiów magisterskich (licencjackich), którzy wyrabiając dokument wnoszą opłatę w wysokości 70 zł, a nie 140 zł. Autorka petycji kierując się zasadą sprawiedliwości społecznej, wyrażoną w art. 2 Konstytucji RP, oraz prawem do równego traktowania przez władze publiczne, ujętym w art. 32 Konstytucji RP, uważa że „nie może być tak, że student studiów magisterskich miał ulgę, a student studiów doktoranckich jej nie miał. Nie powinno się kategoryzować studentów tylko przyznać zniżkę również dla studentów doktoranckich”. Autorka petycji zauważa, że studenci doktoranci otrzymali prawo do zniżki na kolei.

Drugi postulat petycji dotyczy zmiany procedury wyrabiania dowodu osobistego małoletniemu poprzez wprowadzenie do wniosku o wydanie dowodu nowej rubryki – „innych faktycznych” – aby opisać przyczyny wyrobienia nowego dowodu osobistego dla małoletniego. Autorka petycji uważa, że przepisy powinny być tak sformułowane, aby rodzic składając wniosek o dowód osobisty dla dziecka, wraz z nim składał oświadczenie pod rygorem odpowiedzialności karnej, że to on sprawuje wyłączną opiekę na małoletnim, a drugi rodzic nie chce mu wydać dowodu osobistego.

Wnosząca petycję wskazuje, że zgodnie z obecnymi regulacjami każdy z rodziców może wyrobić dowód osobisty dla dziecka. Co w przypadku, gdy rodzice są w rozłączeniu i jeden z nich sprawuje faktyczną opiekę nad dzieckiem, może prowadzić do sytuacji spornej. Rodzice będąc w konflikcie mogą nie przekazać sobie nawzajem dowodu osobistego dziecka, co finalnie w ocenie autorki petycji, może stanowić duży problem w normalnym funkcjonowaniu dziecka np.: „w podróżowaniu komunikacją miejską (nie ma jak wylegitymować dziecka)”.

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 13 lipca 2006 r. o dokumentach paszportowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1919 ze zm.) stanowi, że dokumenty paszportowe w okresie ich ważności stanowią własność Rzeczypospolitej Polskiej i każdy jest uprawniony do jego posiadania.

Paszporty wydaje się na wniosek osoby pełnoletniej po przedłożeniu wymaganych dokumentów, pobraniu danych biometrycznych i uiszczeniu należnej opłaty (art. 7). Opłata za wydanie dokumentu może podlegać uldze (art. 8), być obniżona lub podwyższona z uwagi na okoliczności (art. 10 i 10a) lub może zostać nie pobrana (art. 9).

Ulga w opłacie za wydanie paszportu w wysokości 50% przysługuje:

- emerytom, rencistom, osobom niepełnosprawnym, a także współmałżonkom tych osób, pozostającym na ich wyłącznym utrzymaniu,
- osobom przebywającym w domach pomocy społecznej lub w zakładach opiekuńczych albo korzystającym z pomocy społecznej w formie zasiłków stałych,
- kombatantom i innym osobom, do których stosuje się ustawę o kombatantach,
- osobom małoletnim do czasu podjęcia obowiązku szkolnego, uczniom i studentom.

Ulga za wydanie paszportu przysługuje członkom rodzin wielodzietnych (Karta Dużej Rodziny), dzieciom – 75%, zaś w przypadku rodziców i małżonków rodziców – 50%.

Opłata za wydanie paszportu zostaje obniżona, gdy wydanie nowego paszportu następuje przed upływem terminu ważności dotychczas posiadanego dokumentu na skutek zmiany lub konieczności sprostowania danych podlegających wpisowi do paszportu (dane osobowe, płeć, PESEL), znaczącej zmiany wyglądu osoby posiadającej paszport lub braku miejsca na umieszczenie w dokumencie wiz lub stempli. Opłata obniżana jest za każdy pełny rok pozostający do upływu ważności dotychczas posiadanego paszportu o jedną dziesiątą część opłaty w przypadku paszportu z terminem ważności 10 lat lub jedną piątą - w przypadku wydania paszportu z terminem ważności 5 lat.

Opłata za wydanie paszportu zostaje podwyższona, o 200%, gdy wydanie nowego paszportu następuje przed upływem terminu ważności dotychczas posiadanego dokumentu na skutek utraty lub zniszczenia dokumentu z przyczyn zawinionych przez jego posiadacza. Podwyższonej opłaty nie pobiera się od osób zwolnionych z ponoszenia opłaty paszportowej.

Opłata za wydanie paszportu nie jest pobierana w przypadku, gdy:

- składający wniosek ukończył 70 lat lub wyjazd za granicę związany jest z podjęciem leczenia lub koniecznością poddania się operacji, a osoba przebywa w domu

pomocy społecznej lub w zakładzie opiekuńczym albo otrzymuje zasiłki stałe,

- żołnierz wyznaczony został do pełnienia służby poza granicami państwa, z wyjątkiem żołnierzy zawodowych,
- paszport posiada wady techniczne.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 lutego 2010 r. w sprawie opłat za wydanie dokumentu paszportowego oraz ich zwrotu (Dz. U. Nr 25, poz. 126) w § 2 i 3 określa wysokość opłaty za wydanie dokumentu paszportowego – 140 zł, za wydanie paszportu osobie małoletniej, która nie ukończyła 13. roku życia – 60 zł, za wydanie paszportu tymczasowego – 30 zł.

Ustawa z dnia 6 sierpnia 2010 r. o dowodach osobistych (Dz. U. z 2019 r. poz. 653 ze zm.) stanowi, że dowód osobisty jest dokumentem stwierdzającym tożsamość i obywatelstwo polskie osoby, którego prawo do posiadania przysługuje każdemu obywatelowi RP, zaś pełnoletni obywatel RP zamieszkujący na jej terytorium jest obowiązany go posiadać (art. 4 i 5).

Dowód osobisty wydaje się nieodpłatnie i na wniosek (art. 23 i 24). W imieniu osoby nieposiadającej zdolności do czynności prawnych lub posiadającej ograniczoną zdolność do czynności prawnych ubiegającej się o wydanie dowodu osobistego wniosek składa rodzic, opiekun prawny lub kurator w jej obecności, wyjątek stanowią osoby, które nie ukończyły 5. roku życia (art. 25 i 27).

Wniosek o wydanie dowodu osobistego zawiera (art. 28):

- numer PESEL,
- nazwisko i imię (imiona), nazwisko rodowe,
- imię ojca, imię i nazwisko rodowe matki,
- datę i miejsce urodzenia, płeć, obywatelstwo,
- powód ubiegania się o wydanie dowodu osobistego,
- adres do korespondencji, opcjonalnie adres poczty elektronicznej lub numer telefonu, własnoręczny czytelny podpis wnioskodawcy, a w przy wniosku złożonym elektronicznie – kwalifikowany podpis elektroniczny, podpis osobisty albo podpis zaufany,
- pouczenie o odpowiedzialności karnej za podanie nieprawdziwych danych lub zatajenie danych, informację o wyrażeniu zgody na zamieszczenie w warstwie elektronicznej dowodu osobistego certyfikatu podpisu osobistego.

Odbiór dowodu osobistego wydanego osobie nieposiadającej zdolności do czynności prawnych lub posiadającej ograniczoną zdolność do czynności prawnych wymaga

obecności tej osoby, chyba że osoba nie ukończyła 5. roku życia albo nie posiada zdolności do czynności prawnych i była obecna przy składaniu wniosku (art. 30).

Odbiór dokumentu potwierdza się na formularzu odbioru dowodu osobistego (art. 31).

Wydanie nowego dowodu osobistego następuje w przypadku upływu terminu ważności dokumentu, zmiany danych, istotnej zmiany wizerunku, utraty lub uszkodzenia dokumentu, żądania wymiany dowodu oraz ubezwłasnowolnienia całkowitego lub częściowego posiadacza dowodu osobistego (art. 46).

Unieważnienie dowodu osobistego w okresie ważności dowodu następuje m.in., gdy uległy zmianie dane w nim zawarte, w tym wizerunek posiadacza, z powodu utraty lub uszkodzenia dowodu, żądania wymiany dowodu osobistego, przekazania dokumentu przez osobę trzecią do organu gminy lub do placówki konsularnej RP, a także w przypadku utraty obywatelstwa polskiego (art. 50).

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 29 stycznia 2015 r. w sprawie wzoru dowodu osobistego oraz sposobu i trybu postępowania w sprawach wydawania dowodów osobistych, ich utraty, uszkodzenia, unieważnienia i zwrotu (Dz. U. poz. 212 ze zm.) zawiera wzory druków, w tym wnioski o wydanie dowodu osobistego.

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Ustawa z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz. U. z 2018 r. poz. 295 ze zm.) stanowi, że studenci do ukończenia 26. roku życia i osobom, które ukończyły studia pierwszego stopnia, do dnia 31 października roku, w którym ukończyły te studia, przysługuje prawo do ulgi 51% przy przejazdach koleją w pociągach osobowych, pospiesznych i ekspresowych, na podstawie biletów jednorazowych (art. 4 ust. 4a) oraz do ulgi 51% przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego autobusowego w komunikacji zwykłej i przyspieszonej, na podstawie biletów imiennych miesięcznych (art. 5 ust. 1a).

Doktoranci do ukończenia 35. roku życia są uprawnieni do ulgi 51% na przejazdy koleją w pociągach osobowych, pospiesznych i ekspresowych, na podstawie biletów jednorazowych (art. 4 ust. 4b) oraz do ulgi 51% na przejazdy autobusami w komunikacji zwykłej i przyspieszonej, na podstawie biletów imiennych miesięcznych (art. 5 ust. 1b).

Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1668 ze zm.). Studenci uczelni publicznych i niepublicznych na mocy art. 105 nabyli prawo do 50% ulgi w opłatach za przejazdy publicznymi środkami komunikacji miejskiej.

Doktorantom na mocy art. 214 ustawy można przyznać ulgi w opłatach za przejazdy publicznymi środkami komunikacji miejskiej.

Termin „komunikacja miejska” definiuje w polskim porządku prawnym art. 4 ust. 1 pkt 4 ustawy o publicznym transporcie zbiorowym i oznacza, że są to „gminne przewozy pasażerskie wykonywane w granicach administracyjnych miasta albo: miasta i gminy, miast, albo miast i gmin sąsiadujących – jeżeli zawarto porozumienie lub został utworzony związek międzygminny w celu wspólnej realizacji publicznego transportu zbiorowego”.

W odróżnieniu od art. 105, na mocy, którego przyznaje się studentom prawo do korzystania z 50% ulgi w przedmiotowych opłatach, w art. 214 formułuje się jedynie upoważnienie do przyznania doktorantom ulgi (także w mniejszej wysokości) – w odpowiedniej uchwale organu stanowiącego (rady miasta), ale nie nakłada na ten organ żadnego obowiązku.

Tożsama petycja została złożona do Ministerstwa Sprawiedliwości, które zgodnie z właściwościami, przekazało ją 18 września 2019 r. do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. W dniu 10 października 2019 r. udzielono odpowiedzi podmiotowi wnoszącemu.

INFORMACJE DODATKOWE:

Do Trybunału Konstytucyjnego wypłynęła skarga konstytucyjna (sygn. akt SK 42/19) o zbadanie zgodności § 9 ust. 4 pkt 1 lit. b rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 25 października 2002 r. w sprawie rodzajów dokumentów poświadczających uprawnienia do korzystania z ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz. U. Nr 179 poz. 1495 ze zm.) w zakresie, w jakim „przepis ten nakazuje – obywatelom polskim, studentom w wieku do lat 26, studiującym za granicą, pragnącym skorzystać z przyznanej ustawą ulgi komunikacyjnej - posiadanie międzynarodowej legitymacji studenckiej International Student Identity Card - ISIC”, z art. 12 i art. 58 w związku z art. 31 ust. 3 a także art. 51 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

W lipcu 2019 r. Rzecznik Praw Obywatelskich przyłączył się do postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawie skargi obywatela w sprawie ulg.

Rzecznik wniósł, by Trybunał uznał niekonstytucyjność zaskarżonego przepisu rozporządzenia Ministra Infrastruktury z 25 października 2002 r. – w zakresie, w jakim nakazuje on polskim studentom do lat 26., studiującym za granicą, dla skorzystania z ulgi komunikacyjnej, posiadanie międzynarodowej legitymacji studenckiej ISIC.

W ocenie RPO jest to niezgodne z art. 58 ust. 1 (wolność zrzeszania się), w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz z art. 51 ust. 1 (nikt nie może być obowiązany inaczej niż na podstawie ustawy do ujawniania informacji dotyczących jego osoby), w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji (wolność i jej dopuszczalne ograniczenia).

OPRACOWAŁA

Joanna Baranowska

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz